

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim
Ghairmiúil i measc Ceannairí
Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional
Learning of School Leaders
and Teachers

Scil na Scríbhneoireachta: Cruinneas, Saibhreas agus Cruthaitheacht

EFG Gaeilge T1 2024/25

Seisiún 2

Intinní Foghlama

Ag deireadh seisiún a dó beidh tuiscint níos doimhne againn ar:

- sheánraí, fhrámaí agus ócáidí scríbhneoireachta
- shaibhreas na litríochta béil/áitiúla don scríbhneoireacht.

Feidhm na Scríbhneoireachta

Cén fáth a scríobhaimíd?

Cé a léifidh é?

Dearcthaí ar an Scríbhneoireacht

Dearcthaí Múinteoirí

Dearcthaí Scoláirí

Scoláire ó Scoil
Ghaeltachta

Seánraí Scríbhneoireachta

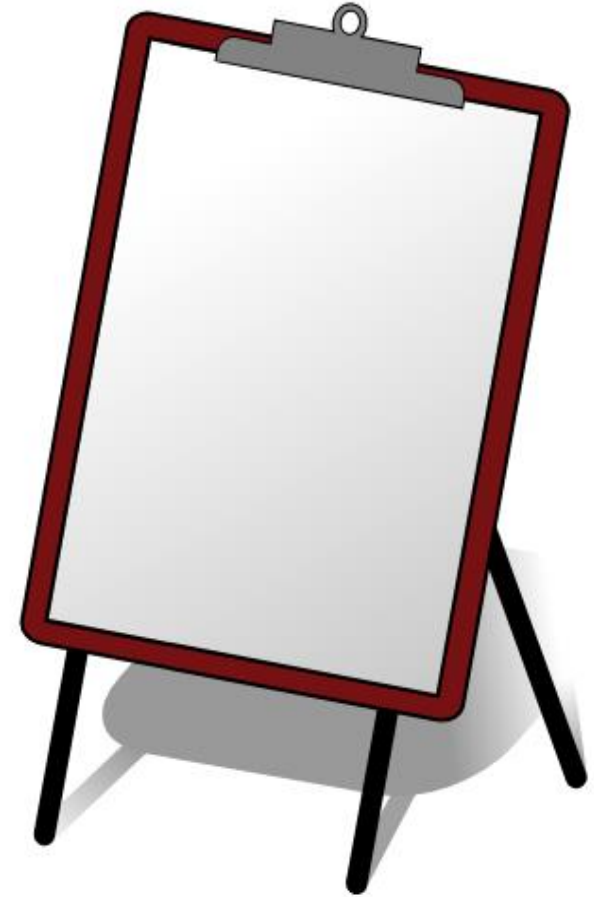
Insint

Athinsint

Scríbhneoireacht Mhínithe

Scríbhneoireacht Áititheach

Scríbhneoireacht Shóisialta

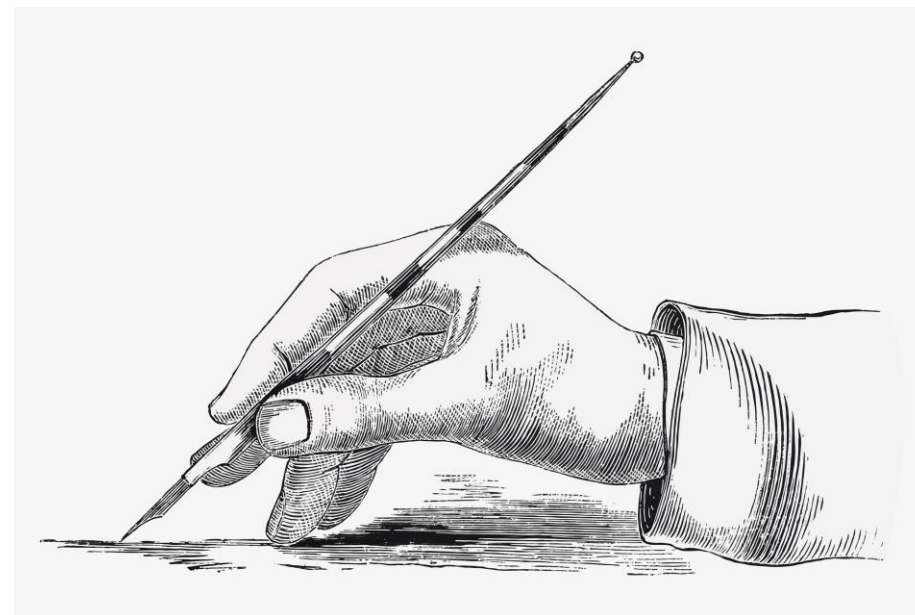

Ceithre Chéim sa Phróiseas Scríbhneoireachta

Aithnítear 4 Chéim

1. Cumasú
2. Sampla – aithris
3. Comhscríbhneoireacht
4. Scríbhneoireacht neamhspleách

ar an tasc ina iomláine.

(Gibbons, 2015)

ag an
)
annas

[Frámaí Scríbhneoireachta](#)

Frámaí Scríbhneoireachta: Léirmheas

Mar scafláil ar na hócáidí
scríbhneoireachta don scoláire

Léirmheas

Réamhrá:

Móirmeachtaí an scoil:

Pointí dearfacha:

Moltaí chun feabhaic:

[Scoilnet](https://www.scoilnet.ie/)

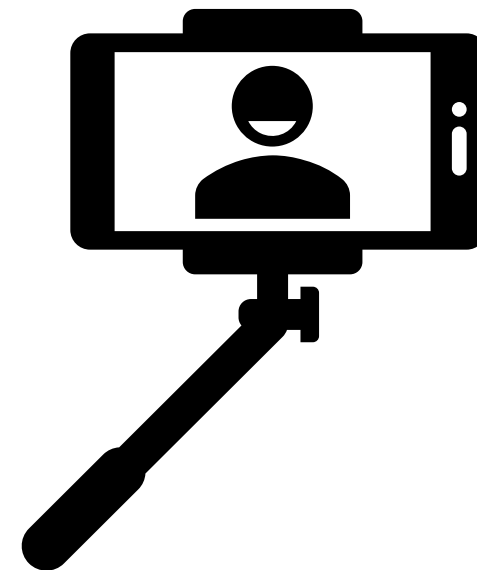

An Próiseas Eagarthóireachta

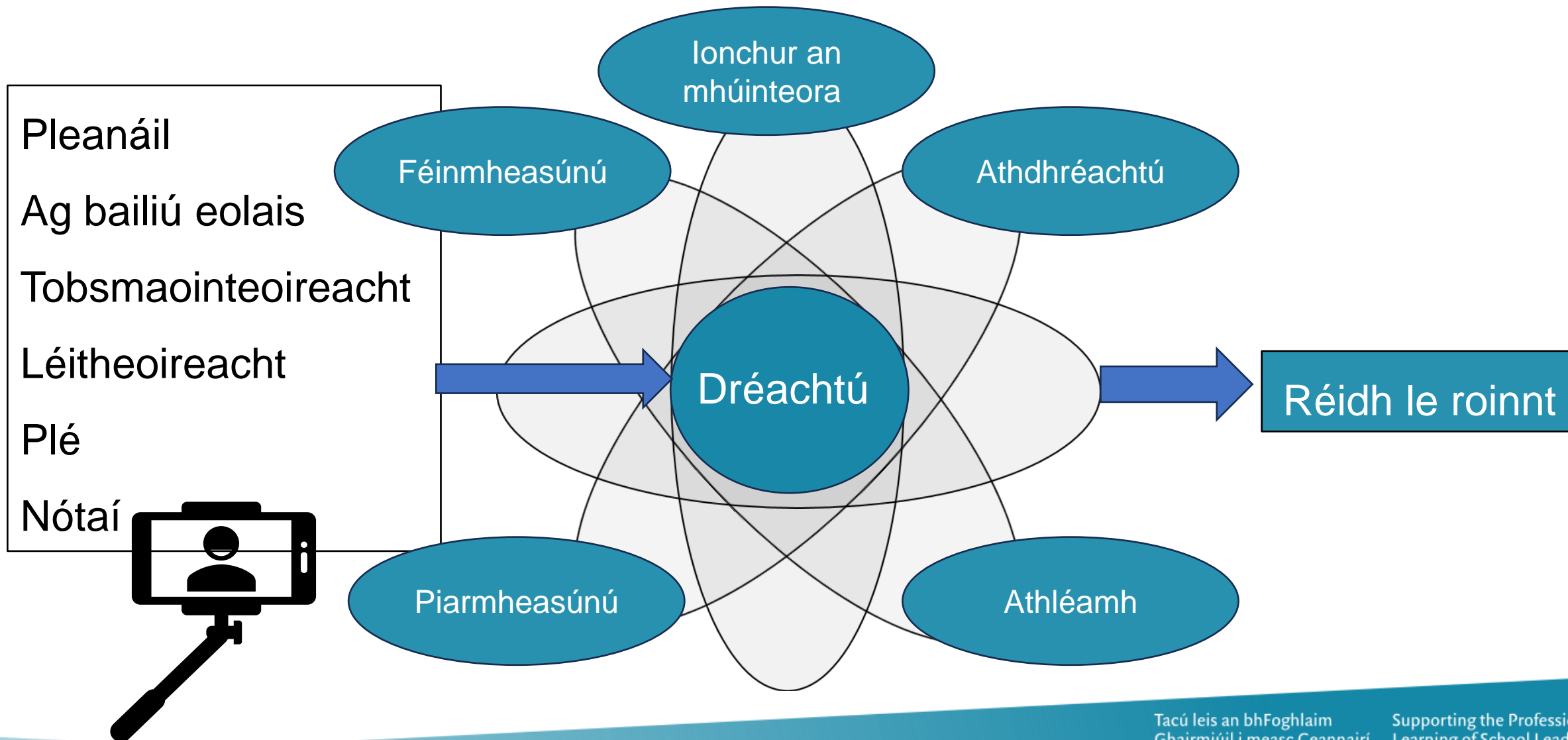
Más ag ceartú an litrithe amháin atá ag tarlú i ndrochphíosa scríbhneoireachta ní bheidh mar thoradh air ach drochphíosa scríbhneoireachta le litriú cruinn - ní thagann mórán feabhais ar an bpíosa scríbhneoireachta.

(aistrithe ó Gibbons, 2015)

An Próiseas Eagarthóireachta

Deiseanna Scríbhneoireachta – Acmhainní ar Líne

Adobe Spark

WriteReader

foddy.com

BOOK CREATOR

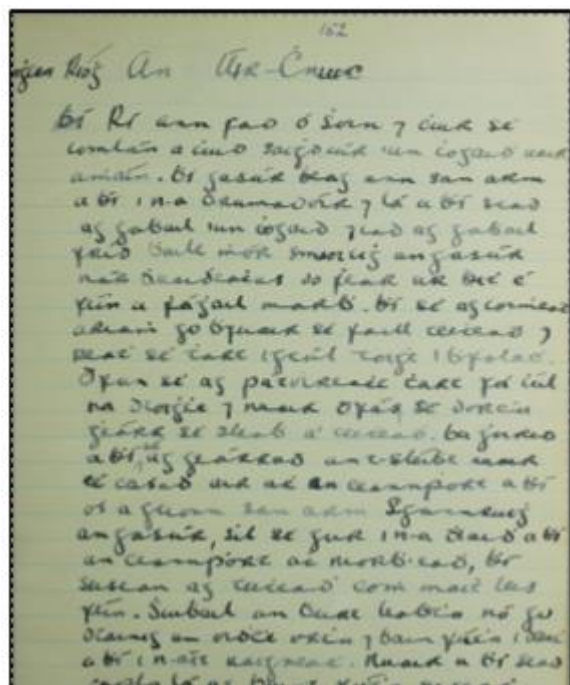

Acmhainní ar Líne - *Book Creator*

An Litríocht Bhéil/Áitiúil agus an Phunann Teanga - Féidearthachtaí Scríbhneoireachta

Litríocht Bhéil/Áitiúil - Gníomhaíocht

Cad í ár dtuiscint ar
litríocht bhéil/áitiúil?

Cad iad na foinsí de
litríocht bhéil/áitiúil?

- scéalta béaloidis
- amhráin ar an sean-nós ón gceantar (nó amhráin nua-chumtha)
- rannta nó orthaí áitiúla
- seanchas na ndaoine
- téacsanna ó chartlann áitiúil nó cartlann náisiúnta
- scríbhneoirí/filí/cumadóirí
áitiúla/comhaimseartha/imithe ar shlí na fírinne

(Clár Scoile an Teastais Shóisearaigh)

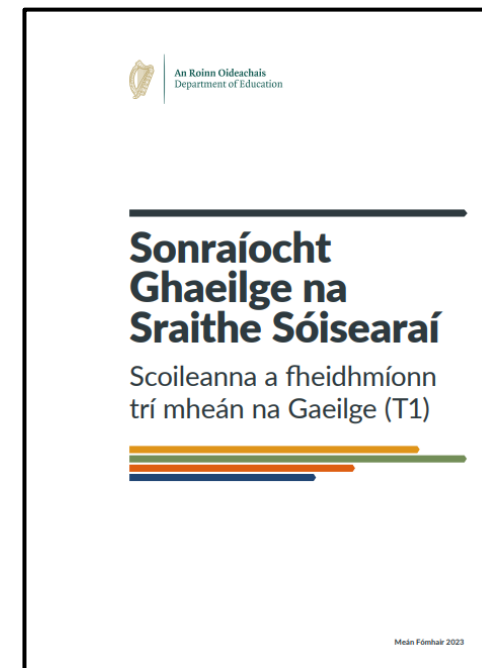
Litríocht Bhéil/Áitiúil

An Chéad Bhliain

Roghnófar trí phíosá litríochta cuí le saothrú.

Beidh saoirse ag an múinteoir agus an scoláire ag an leibhéal áitiúil píosaí oiriúnacha dá riachtanais, suimeanna agus gcomhthéacs féin a roghnú.

(Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí T1, lch.18, 2023)

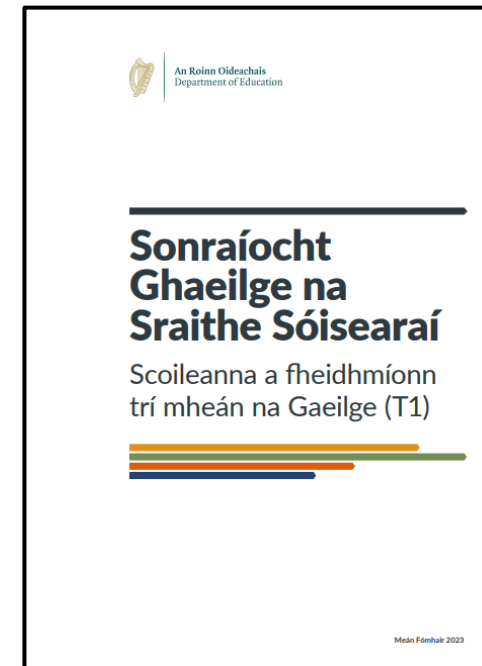
Litríocht Bhéil/Áitiúil

An Chéad Bhliain

Roghnófar trí phíosa litríochta cuí le saothrú.

Beidh saoirse ag an múinteoir agus an scoláire ag an leibhéal áitiúil píosaí oiriúnacha dá riachtanais, suimeanna agus gcomhthéacs féin a roghnú.

(Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí T1, lch.18, 2023)

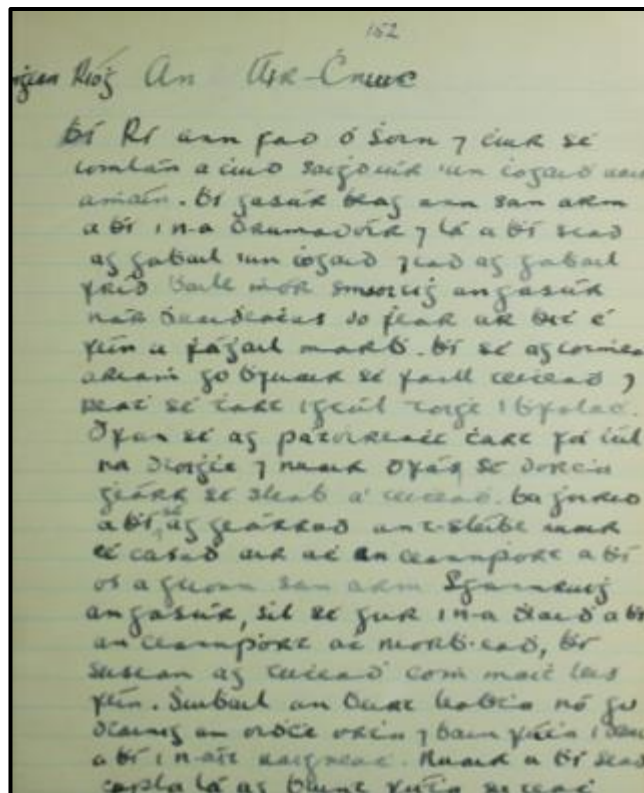

Litríocht Bhéil/Áitiúil

Dán

[Raidió Na Gaeltachata](#)

Amhrán ar an sean-nós

[Béaloideas](#)

Ag Baint Leas as an Litríocht Bhéil/Áitiúil le Scileanna Teanga a Fhorbairt

Oide

<https://tinyurl.com/litriochtbeil>

Amhránaíocht ar an sean-nós

Mo ghra den chéad fhéachaint thu, 'Eleanor', a rún, is ortsa a bhíim ar mo shuaim, tráim a mbíim ar mo shuaim, Mo ghra den tsaoil thu, ó mo chéad searc, is tú is deise ná bán Eireann, 'S a bhruinniúil deas óg, is tú is deise, is mise póg, Ach chúns a mhairfeadsa beo, Mar is deas mar a sheoifáinn na gáimna leat, 'Eleanor', a rún.

'S bhí bus aici go mallfadh sí ná héantach ón gcrann, 'S bhí bus eile aici go dtógfaidh sí an corp fuar ón mbeo, 'S bhí bus eile aici nach ndéarfáidh mé mar 's í grá mo chroí is ó mo chéad searc, 'S a bhruinniúil deas óg, is tú is deise, is mise póg, Ach chúns a mhairfeadsa beo, beoigh gan a'm ort, Mar is deas mar a sheoifáinn na gáimna leat, 'Eleanor', a rún.

'S an ottofaidh tú nó 'bhfanfaidh tú, 'Eleanor', a rún? No an arthneofaí an té nach gcáinfeadh tú, no chuid don tsaoil is a otó? O ttofaidh mé ach ní fhanfaidh mé, is maith a d'arhneoinn an té nach gcáinfeadh mé, 'S a bhruinniúil deas óg, is tú is deise, is mise póg, Ach chúns a mhairfeadsa beo, beoigh gan a'm ort, Mar is deas mar a sheoifáinn na gáimna leat, 'Eleanor', a rún.

Litríocht Áitiúil

Dealbh de bhandaí Áine curtha ar an mbóthar nua N22 Maigh Chroimtha go Baile Bhuirne, Co. Chorcaí (1ú Aibreán 2024)

Soéal an Bhan Dé Áine

An séú hóiche den ghealach lán, thugadh daoine na heasláin ag an loch ionas go scalladh solas na gealaí orthu. 'Óiche an leighis' a thugadh an seandream ar an óiche seo agus mura cianghnó biseach ar an easlán roimh an oclú nó an nuaú tá den ghealach lán, chloiseadh sé an 'ooclú' Áine, an bhean sí agus spind Loch Goir a bhíodh á chasadh le solas a thabhairt don té a bhí ag seathrú an bháis.

Thleadh a chodladh ar an easlán agus an suantraí á chasadh, amhrán bog an chodlata á chasadh ag Fer Fí, deartháir Áine. Fuar beag lích ab ea Fer Fí le ríocht gruag ruis air agus deir go mbeadh an t-úch ort dá gceoláidh ag gáire é. Ní raibh ach trí phort eige ar an gconúil – ceoineadh, codladh agus gáire nó goitri, suantraí agus geantri.

Léiríonn an píosa nuacht seo, a croleadh ar Raidió na Geallachta ar an 4 Aibreán 2024, cur síos ar luech na deilbe seo ar bhóthar N22 i gCo Chorcaí.

Éist leis an mír trí chloicéil ar an goód MF (thíos) chun léargas a fháil ar chúrsa an ealaínióra Sarah Goyvaerts chomh maith le seandálíocht an cheantair.

Béaloideas Beo Lá 'le Bhríde ar Inis Meáin

Chuaigh Béaloideas Beo go hInis Meáin ar Lá Fhóile Bhríde chun míochán a go nmuir ar an oileán.

le réitir rochtain a máil ar ábhar an chláir trí chloicéil ar an goód MF thíos.

Padraig Lá le Bhríde

Crois crois Bhríde ar mo chrois, Muir is a n-óc, Bhríde is a brat, Go mbea seacht fearr a bheith sibh bílín, Go mbeirimid beo ag an am seo arís.

Nósanna agus luech na brídeige

'Toshaíonn siad nuair siad sa bhunscoil ag dul thart agus an bhrídeog agus teann siad thart ó theach go teach ar éis na scoile go hiondúir

'Bíonn spárán ar an mbrídeog agus nuair a bhíonn an phaidir ráite acu tighleann siad airgead, is cumhinn liom agus nuair ag dul thart leis an mbrídeog ar cur bearnacht Bhríde ar an teach, bíonn síse púgáir ag chuire theach agus ansin roimnis é.

'Is maith le chuire dhúine a bheith sa teach nuair a thagann Neomh Bhríde. Ní bheas aon teach níos mó, is tradisiún a atá ar an oileán le dionta dhúnta tana agus tá súil again go mairfidh an tradisiún sin i gcóir.

Tradisiún a bhí ann riamh nuair a bhí tú réidh le rang a sé ní raibh tú chun dul thart leis an mbrídeog níos mó, is tradisiún a atá ar an oileán le dionta dhúnta tana agus tá súil again go mairfidh an tradisiún sin i gcóir.

Do Chomhthéacs Féin

Gníomhaíocht iar-mhachnamhach na foirne

Obair ghrúpa

Cad iad na hacmhainní áitiúla atá againn?

Conas is féidir linn an t-eolas/na straitéisí seo a chur i bhfeidhm inár ranganna/scoileanna?

Padlet <https://tinyurl.com/T12024-2025>

Súil Siar

Chabhraigh an forbheathnú linn cur lenár dtuiscint ar:

- sheánraí/fhrámaí agus ócáidí scríbhneoireachta
- ar shaibhreas na litríochta béil/áitiúla don scríbhneoireacht.